

“Mahkememizde görülmekte olan "meskeniyet" şikayetine ilişkin yargılamada, davacı-şikayetçinin, borçlu-eşi ... hakkında yürütülmekte olan icra takibi neticesinde aile konutu olarak kullanmakta oldukları, borçlu-eşi adına kayıtlı taşınmaza haciz uygulandığını, İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendindeki düzenleme gereği "borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğini", bu kapsamda yargılamanın yapılarak haczin kaldırılmasını, dava ehliyetine ilişkin olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 82./1-12. Bendinde "borçlunun" şeklinde belirtilen haczedilmezlik şikayetini ileri sürebilme ehliyetinin, icra takibine taraf olanlarla sınırlanmasının, Anayasa'nın 20. ve 41. maddesindeki güvencelere aykırı olduğunu belirterek, söz konusu normun anayasa aykırılığının tespiti ile iptaline yönelik somut norm denetimi yoluyla Anaya Mahkemesi'ne başvurulması talebinde bulunduğu anlaşılmıştır.

Davalı-alacaklı bankanın cevap dilekçesinde; borçlunun açmış olduğu borca itiraz davasının reddedildiğini, ayrıca borçlunun süresinde haczedilmezliğe dayalı şikayet yoluna başvurmadığını, açılan davanın hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğunu, aile konutu şerhinin haciz tarihinden sonra konulduğunu ve borçlunun birden fazla evi olduğundan şikayetin reddi gerektiğini bildirmiştir.

Davalı-borçlunun mahkememize sunmuş olduğu cevap dilekçesinde; İcra takibine konu borcun gerçek bir borç olmadığını, ayrıca dava konusu edilen taşınmazın aile bireyleri ile birlikte yaşadığı haline münasip mesken vasfında olduğunu, Anayasa'nın 20. ve 41. maddesindeki güvenceler ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 8. maddesinde düzenlenen aile hayatına saygı ilkesi gereğince İcra ve İflas Kanununun ilgili maddesinin Anayasaya aykırı olduğundan somut norm denetimi yoluna başvurulması talebinde bulunduğu anlaşılmıştır.

Dava konusu taşınmazın haczedilemeyeceğine ilişkin borçlu tarafından Adana 4. İcra Hukuk Mahkemesine 2025/702 E. Sayılı dosyası ile şikayet yoluna başvurulduğu, mahkemece yapılan yargılama sonucunda 18/11/2025 tarih 2025/702 E. 2025/749 K. Sayılı kararı ile şikayetin süresinde olmaması nedeniyle reddine karar verildiği, kararın bir örneğinin dosyamız arasına alındığı anlaşılmıştır.

Davacı eş ve davalı borçlu hakkında sosyal ekonomik durum araştırması yapılarak, düzenlenen raporlar dosyamız arasına alınmıştır.

Dava konusu uyuşmazlıkla ilgili hukuki düzenlemeye bakıldığında İİK'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendi gereğince, borçlunun “haline münasip” evi haczedilemez. Bu maddeye dayalı haczedilmezlik şikayetinde bulunma hakkının sadece borçluya ait olması nedeniyle mevcut uygulamada, aile konutuna dayalı olarak borçlu olmayan eşin açmış olduğu davalarda, yargılama makamları tarafından dava ehliyeti yokluğundan davaların usulden reddine karar verilmektedir.

Nitekim Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin konuyla ilgili birçok emsal ve güncel kararlarında; "2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 82/1-12. maddesinden faydalanma hakkı sadece takip borçlusuna aittir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru sonucunda verdiği ihlal kararlarının sadece başvuruda bulunan kişi ve başvuruya konu idari işlem ya da karar açısından geçerli ve bağlayıcı olduğu tabi olup, İİK'nın 82/1-12. maddesine dayalı haczedilmezlik şikayetinde bulunma hakkı borçlunun şahsına sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu cümleden olmak üzere, şikayetçinin lehine taşınmaz üzerine aile konutu şerhi verilmiş bulunması, takipte taraf olmayan şikayetçinin bu hakka dayanarak haczedilmezlik şikayetinde bulunmasına imkan

tanımamaktadır.", şeklindeki gerekçeler ile borçlu dışındaki aile bireyleri (borçlunun eşi) tarafından açılmış bulunan şikayetlerin aktif husumet ehliyeti yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğine işaret edilmektedir. (Benzer karar Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 17/09/2025 tarih 2025/3649 esas 20258/5359 karar, 20/03/2025 tarih 2025/798 esas 2025/2532 karar, 02/10/2023 tarih 2023/7506 esas 2023/5538 karar, 19/06/2023 tarih 2022/12228 esas 2023/4333 karar)

Anayasa Mahkemesinin 12/12/2019 tarihli 2016/10454 başvuru numaralı "... .. Başvurusu" kararı ile 17/12/2024 tarihli 2021/30773 başvuru numaralı "... .. ve Diğerleri Başvurusu" isimli kararlarında, aile hayatına saygı hakkının etkin şekilde kullanımı ve korunması hususundaki pozitif yükümlülükler çerçevesinde hakları doğrudan etkilenen aile bireylerine yargısal yollara başvurma hakkı tanınması gerekliliği ortaya konmuştur. Söz konusu kararlarda, aile konutundan kaynaklanan anayasal güvencelerin ihlalinin tespiti, durdurulması ve giderilmesi amacıyla oluşturulacak mekanizmalara başvuru imkânının sadece konuta malik olan eş tarafından değil bazı durumlarda malik olmayan eş tarafından da kullanılabilmesi gerektiği, aile konutunun maliki olmayan eşin koruyucu yetkileri kullanmasının engellenmesinin devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlali sonucunu doğurabileceği, aile konutunun haczedilmesine karşı borçlunun eşinin de yargı yoluna gitmekte hukuki yararının olduğu vurgulanmıştır.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 2017/3976 Esas-2017/9562 Karar sayılı kararında; " Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru sonucunda verdiği ihlal kararları, soyut ve somut norm denetiminden farklı olarak, sadece başvuruda bulunan kişi ve başvuruya konu idari işlem ya da karar açısından geçerli ve bağlayıcıdır. Anayasa Mahkemesinin saptadığı hak ihlalinin, mahkeme kararından kaynaklandığını belirleyen ve Kuruluş Kanununun 50. maddesinin (2.) fıkrasında dayanarak aldığı "ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak İçin yeniden yargılama yapılmasına" ilişkin kararı karşısında, derece mahkemelerinin başvuru konusu somut olay ve kişi bakımından artık başka türlü karar vermesine olanak yoktur. Ne var ki, yukarıda açıklanan 5395 sayılı Yasanın 5. maddesinin (1.) fıkrasının (d) bendine dayanan benzer uygulamalarda, bireysel başvuru konusu yapılması halinde Yüksek Mahkemece, bundan sonra da hak ihlalinin tespit edileceği ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yolunun açılacağı da muhakkak gözükmektedir. Anayasanın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Türkiye'nin taraf olduğu eki protokollerin ortak koruma alanında bulunan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının, öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yollarında çözüme kavuşturulması asıldır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ikincil nitelikte bir yoldur.

Bu husus, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruya ilişkin bir çok kararında ifade edilmiştir. O halde, yargılamanın yenilenmesi sebebi olabilecek bu hususun, derece mahkemelerinde yargılaması devam eden davalarda da göz önüne alınması gerekir." , şeklinde haklı ve geçerli bir tespitte bulunulmuş ise de ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri tarafından bu yönde uygulama yapılarak benzer şikayetlerde, borçlu olmayan eşin, aktif husumet ehliyetinin bulunduğu kanaatiyle yargılamanın esasına girildiği hallerde Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, kanun yolu incelemesinde son mercii olarak kararların bozulması ile şikayetin aktif husumet ehliyeti yokluğundan reddi gerektiğine dair hüküm kurduğundan, yargılama makamları arasında bir çelişki ve uyuşmazlık meydana gelmiş, hukuki birliğin sağlanması zorlaşmıştır. (Benzer karar Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 05/12/2023 tarih 2023/1354 Esas 2023/8239 karar)

Yukarıdaki açıklamalar ile tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendindeki düzenlemede "borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceğinin" belirtildiği , kanunda yer alan "borçlunun" şeklindeki ibarenin, taşınmazın üzerine konulan hacizden doğrudan etkilenecek olan aile bireyleri ile aile konutuna ilişkin güvencelerden yararlanma imkanı olan kişilerin haklarını kısıtladığı, Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvencelere uygun olmadığı, haczedilen evin aile konutu olduğu hâllerde hâline münasip ev kavramının sadece borçlunun değil borçlunun ve ailesinin sosyal ve ekonomik durumuna uygun olan konut biçiminde anlaşılması gerektiği oysa kanundaki "borçlunun" ibaresinin anlamı daralttığı ve söz konusu kişilerin mevcut kanuni düzenleme nedeniyle bu korunmadan faydalanamadığı anlaşılmaktadır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinin 1. fıkrasının 12. bendindeki "borçlunun haline münasip evinin haczedilemeyeceği" şeklindeki maddede yer alan "borçlunun" ibaresi, haczedilmezlik şikayetini ileri sürebilme ehliyetini, icra takibine taraf olanlarla sınırlaması nedeniyle, Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki güvencelere aykırı olduğu ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki açıklanan gerekçelerle birlikte değerlendirme yapıldığında, söz konusu kanunun ilgili bendinin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği kanaatine varıldığından, Anayasa Mahkemesine somut norm denetimi yoluna başvurulmasına, Anayasa aykırılığın tespiti ile kanunun iptalinin gerekip gerekmediği konusunda Anayasa Mahkemesi kararının beklenilmesine, beş ay içinde karar verilmemesi halinde dosyanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılmasına, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar Anayasa Mahkemesinin kararı gelirse dosyanın buna göre sonuçlandırılmasına karar vermek gerekmiştir.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

1- Şikayetçi tarafın ileri sürmüş olduğu Anayasa aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varıldığından, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 82./1-12. bendinde "borçlunun" şeklinde belirtilen haczedilmezlik şikayetini ileri sürebilme ehliyetinin, icra takibine taraf olanlarla sınırlanmasının, Anayasa'nın 20. ve 41. maddesindeki güvencelere aykırı olduğu anlaşıldığından, söz konusu normun anayasa aykırılığının incelenmesi ve iptaline yönelik Mahkememizce somut norm denetimi başvurusu yapılmasına,

2- Anayasa'nın 152. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın geri bırakılmasına,

3- Dosyanın Anayasa Mahkemesine intikalinden itibaren beş ay içinde karar verilmemesi halinde dosyanın yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırılmasına,

4- Esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar Anayasa Mahkemesinin kararı gelirse dosyanın buna göre sonuçlandırılmasına,

Dair, tarafların yokluğunda, dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda karar verildi.”